

Inspirationsmateriale til undervisning

Inkontinens: Opsporing og medvirken til pleje + Inkontinens: Pleje, behandling og vejledning

42931 + 42932

Udviklet af:
Lis Tjørnelunde
Århus social- og sundhedsskole
Olof Palmes alle 35
8200 Århus N
Tlf.: 87412626

Inkontinens: Opsporing og medvirken til pleje +
Inkontinens: Pleje, behandling og vejledning

Inspirationsmateriale til undervisning

1. Uddannelsesmålets sammenhæng til FKB/TAK

I nedenstående er de to uddannelsers relevans skitseret i forhold til typer af arbejdspladser samt målgruppen blandt medarbejderne i forhold til jobområdet. Jobområderne er beskrevet i de fælles kompetencebeskrivelser (FKB), der kan findes på EPOS hjemmeside www.Epos-Amu.dk

**”42931 Inkontinens: Opsporing og medvirken til pleje” hører til:
FKB 2222 Ældrepleje, sygepleje og sundhed i kommunalt regi**

Botilbud:

- Ældre- og plejeboliger
 - Skærmede enheder
 - Plejecentre

Borgerens eget hjem:

- Hjemmeplejen
 - Hjemmesygeplejen

Evt. dag- og aktivitetscentre til ældre m.fl.

Medarbejdere med følgende uddannelsesbaggrund: Social- og sundhedsassistenter, social- og sundhedshjælpere, medarbejdere med gamle uddannelser (hjemme-
hjælpere, plejehjemsassistenter, plejere, sygehjælpere) og evt. ufaglærte medarbejdere med arbejds erfaring inden for jobområdet.

**”42932 Inkontinens: Pleje, behandling og vejledning” hører til:
FKB 2222 Ældrepleje, sygepleje og sundhed i kommunalt regi**

Samt

FKB 2695 Sundheds- sygeplejeopgaver i sygehusvæsenet

Hospitalerne:

Gynækologiske, medicinske og kirurgiske afdelinger

Botilbud:

- Ældre- og plejeboliger
 - Skærmede enheder
 - Plejecentre

Borgerens eget hjem:

- Hjemmeplejen
 - Hjemmesygeplejen

Inkontinens: Opsporing og medvirken til pleje + Inkontinens: Pleje, behandling og vejledning

Inspirationsmateriale til undervisning

Medarbejdere med følgende baggrund: Social- og sundhedsassistenter, plejehjemsassistenter og evt. sygeplejersker

Arbejdsfunktioner

Emnet er relevant for alle, der varetager plejen hos personer i inden for de to jobområder, idet man inden for begge jobområder som medarbejder vil møde personer, der har kontinensproblematikker. Kontinensproblemer er ofte belagt med tabu. Den berørte borger føler sig flov over ikke at kunne holde på enten urin eller afføring. At have et kontinensproblem kan have en stor negativ indflydelse på livskvaliteten, hvis der ikke tages hånd om det. Endvidere er der en del praktiske arbejdsopgaver relateret til pleje og behandling af mennesker med kontinensproblemer, der skal arbejdes med. Inden uddannelsesstart bør underviseren undersøge, hvilke uddannelsesmæssige baggrund og ansættelsessteder deltagerne kommer fra og hvilke borgergrupper, deltagerne varetager pleje og omsorg for, således at uddannelsen kan gøres så praksisnær og så relevant som muligt.

Deltagerforudsætninger

Der kræves ikke særlige deltagerforudsætninger, men der kan være overvejelser, over hvorvidt det kan være hensigtsmæssigt at udbyde kurserne målrettet forskellige faggrupper, f.eks. uuddannede ansatte med lang erfaring fra jobområdet og sosuhjælpere. Social- og sundhedsassistenter og evt. sygeplejersker sammen. Inden man tager **42932 Inkontinens: Pleje, behandling og vejledning** bør man have taget uddannelsen **42931 Inkontinens: Opsporing og medvirken til pleje**.

Struktur

Uddannelsen er relevant at kombinere med flere af de eksisterende AMU-uddannelser:

- 45061 Forebyggelse og sundhedsfremme
- 44825 Genoptræning af patienter med fysiske lidelser
- 44329 Kontaktperson i omsorg og sygepleje
- 42679 Arbejde med ældre i eget hjem
- 42677 De almindeligst forekommende sygdomme hos ældre
- 40631 Arbejdet med ældre udviklingshæmmende
- 44009 Pleje af patient med kronisk medicinske sygdomme

2. Ideer til tilrettelæggelse

Da uddannelserne er på 3 dage, bør dage ligge i forlængelse af hinanden.

Inkontinens: Opsporing og medvirken til pleje +
Inkontinens: Pleje, behandling og vejledning

Inspirationsmateriale til undervisning

Dette inspirationsmateriale er fælles for to uddannelsesmål:

- **42931 Inkontinens: Opsporing og medvirken til pleje**
- **42932 Inkontinens: Pleje, behandling og vejledning**

Nedenstående temaer bør ikke indgå med samme vægtning i de to uddannelser, da de har meget forskellig tyngde i forhold til jobfunktionen.

Temaerne er sat således op:

- Fælles temaer for begge uddannelser
- Temaer relevante for uddannelsen knyttet til FKB 2222 - ”42931 Inkontinens: Opsporing og medvirken til pleje”
- Temaer relevante for uddannelsen knyttet til FKB 2695 - ”42932 Inkontinens: Pleje, behandling og vejledning”

Bemandingsmæssigt bør der være en fysioterapeut som underviser, der kan udarbejde et træningsprogram sammen med deltagerne, eller som minimum afprøve et bækkenbundstræningsprogram.

En socialrådgiver eller en ergoterapeut til at undervise omkring lovgivningen. Ellers kan undervisningen varetages af en sygeplejerske.

Temaer

Tema 1 (fælles): Hvad er inkontinens?

Tema 2 (42931) Problemets størrelse

Tema 3 (forskellig på de to uddannelser) Anatomi og funktion

Tema 4 (fælles) Inkontinensstyper inkl. afføringsinkontinens

Tema 5 (fælles) Hvordan opstår inkontinens?

Tema 6 (fælles) At tale om inkontinens

Tema 7 (fælles) Forebyggelse

Tema 8 (42932) Udredning

Tema 9 (Fælles, men med forskellig indgangsvinkel på hver af de to uddannelser) Behandling og pleje

Tema 10 (42932) Lovgivning

Tema 11 De mest almindelige hjælpemidler (**42931**)
Almindelige og specielle hjælpemidler (**42932**)

Inkontinens: Opsporing og medvirken til pleje +
Inkontinens: Pleje, behandling og vejledning

Inspirationsmateriale til undervisning

Beskrivelse af temaer

Tema 1 Fælles: Hvad er inkontinens?

Hensigten med temaet er, at deltagerne får kendskab til definitioner på inkontinens.

Forslag til disposition:

- ICS og IUGA's definition
- ICCS's definition Børn
- Hvad er neurogen inkontinens

Tema 2 (42931) Problemets størrelse

Find ud af hvad der er af statistikker der fortæller om problemets størrelse, således at deltagerne få øje for hvor stort og ofte skjult problem dette er.

- Urininkontinens fordelingen hos kvinder (fordelt i aldersgrupper)
- Urininkontinens fordelingen hos mænd (fordelt i aldersgrupper)
- I forbindelse med graviditet og fødsel
- Hos prostatektomerede
- Hos personer med apopleksi
- Hos personer med sclerose
- Hos Parkinsonpatienter.
- Hos elitesportsudøvere

Tema 3 (forskellig på de to uddannelser) Anatomi og funktion

Der skal være forskel på niveauet på de to uddannelser. Hos **42932** skal alle betegnelser være på latin og detaljeringsgraden skal være større.

- Øvre og nedre urinveje
 - Nyrernes anatomi og funktion
 - Urinledernes anatomi og funktion
 - Blærens anatomi og funktion (reservoirfunktion og pumpefunktion)
 - Urinrørets anatomi og funktion
 - De to sphincteres placering og funktion
 - Nerveforsyningen
- Bækkenbundens funktion (muskler, hjælpemuskler og nerveforsyning)

Genital decensus, prolaps og inkontinens

Tema 4 (fælles) Inkontinensstyper inkl. afføringsinkontinens

Inkontinens: Opsporing og medvirken til pleje +
Inkontinens: Pleje, behandling og vejledning

Inspirationsmateriale til undervisning

Under hver type af inkontinens bør man se på:

- Hvad er definitionen på denne form for inkontinens?
- Hvem lider af denne type for inkontinens?
- Hvilke symptomer har personen?
- Hvordan er de objektive fund?

Der ses på:

- Stress inkontinens (anstrengelsesinkontinens)
- Urge inkontinens (tranginkontinens)
- Blandingsinkontinens
- Neurogen betinget inkontinens
- Efterdrysinkontinens
- Latterinkontinens
- Inkontinens i forbindelse med samleje
- Natlige vandladningsproblemer
- Falsk inkontinens
- Afføringsincontinens

Tema 5 (fælles) Hvordan opstår inkontinens?

- Fysiologiske forandringer i urinvejene
- Iatrogene årsage (følger efter stråle-, kirurgisk- eller medicinsk behandling)
- Aldersrelaterede forandring
- Kognitive forandringer (som f.eks. demens, konfusion, depression eller beroligende medicin)
- Medicin der kan forårsage inkontinens

Tema 6 (fælles) At tale om inkontinens

- Kommunikation i forhold til et tabubelagt emne.
- Forskellige etniske gruppers indstilling til udredning og behandling
- Se de små videoklip der ligger på: <http://www.kontinens.dk/> (gå ind under ”Film”)

Tema 7 (Fælles) Forebyggelse

- Bækkenbundsøvelser
- Ændring af kost, motion og toiletvaner
- Infektionsforebyggelse

Tema 8 (42932) Udredning

- Hvad kræves der af en person som skal foretage en udredning?

Inkontinens: Opsporing og medvirken til pleje +
Inkontinens: Pleje, behandling og vejledning

Inspirationsmateriale til undervisning

- Bækkenbundens styrke
- Undersøgelser der foretages i forhold til udredning.
- Forskellige skemaer til brug for udredningen
- Kan man drikke for meget?

Tema 9 (Fælles, men med forskellig indgangsvinkel på hver af de to uddannelser) Behandling og pleje

- Behandling af stressinkontinens
- Behandling af urgeinkontinens
- Behandling af inkontinens forårsaget af stråle- kirurgisk- eller medicins behandling
- Træningsprogram for bækkenbunden
- Bletyper
- Kateterbehandling og risici ved denne form for behandling

Tema 10 (42932) Lovgivning

- Hvilken lovgivning hører pleje og behandling af kontinensproblemer ind under
- Hvordan er lovgivningen omkring bevilling af hjælpemidler
- Hvem kontakter man

**Tema 11 De mest almindelige hjælpemidler (42931)
Almindelige og specielle hjælpemidler (42932)**

- Forskellige bletyper (opsugende hjælpemidler)
- Opsamlende hjælpemidler
- Engangskatetre af forskellig slags
- Permanente katetre
- Andre hjælpemidler (til sengen, til penis, Texas-hat, alarmure mv)
- Hygiejne, huden og hudpleje og observationer der høre til dette

3. Opgaver og undervisningsmaterialer

Her er få eks. på hvad man kunne indlægge af opgaver i uddannelserne.

Tema 1 (fælles): Hvad er inkontinens?

Opgave 1:

- Diskuter i grupper, hvad I mener inkontinens er. Aftal hvem fra gruppen der fremlægger jeres svar.

Inkontinens: Opsporing og medvirken til pleje +
 Inkontinens: Pleje, behandling og vejledning

Inspirationsmateriale til undervisning

Opgave 2:

- Søg på internettet om, hvad inkontinens er: Læs det fundne igennem. Kopier det som I synes er vigtigt over i et worddokument og gem det i jeres konference under jeres gruppe nr. Print det I har lavet og tag det med på klassen til gruppe diskussionen.

Tema 2 (42931) Problemets størrelse

Opgave 1:

- Hvem mener du, der er i risikogruppe for at have en inkontinensproblematik?

Opgave 2:

- Lav en planche med mulige årsager til, hvorfor dette er et problem.

Opgave 3:

- Diskuter i grupper, hvad det er I oplever og prøv at komme med et bud på hvor lang tid der går inden personen opsøger hjælp.

Tema 3 (forskellig på de to uddannelser) Anatomi og funktion

Udlever forskellige illustrationer og bed deltagerne om at sætte navne på, hvad det er. Danske betegnelser. På uddannelse **42932** skal det være både de danske og de latinske betegnelser der skal sætte på.

Tema 4 (fælles) Inkontinensstyper inkl. afføringsinkontinens

Opgave 1:

Jeres opgave i gruppen er at udarbejde en oversigt over vandladningsgener. I skal finde ud af, hvordan forvarslerne, mængden af urin og årsagen er til de forskellige inkontinensstyper, som man kan have.

Plancherne hænges op på klassen og vi gennemgår svarene sammen.

Vandladningsgene	Forvarsler	Mængde urin	Årsager

Inkontinens: Opsporing og medvirken til pleje +
 Inkontinens: Pleje, behandling og vejledning

Inspirationsmateriale til undervisning

Stress inkontinens			
Urge inkontinens			
Blandingsincontinens			
Neurogen betinget inkontinens			
Efterdrypsinkontinens			
Latterinkontinens			
Inkontinens i med sam- leje Inkontinens hos børn			
Natlige vandladnings- problemer			
Falsk inkontinens			

Opgave 2:

- Lav en planche over hvordan man kan afhjælpe afføringsproblemer.

Inkontinens: Opsporing og medvirken til pleje +
Inkontinens: Pleje, behandling og vejledning

Inspirationsmateriale til undervisning

Behandlingsmuligheder	Symptomer/gener ved diaré	Symptomer/gener ved forstoppelse	Symptomer/gener ufrivillig afføring
Regulering af væskeindtaget			
Regulering af kost			
Regulering af motion			
Andre muligheder for stimulering			
Regulering af toiletvaner			
Regulering af lægemidler			
Tarmskyldning			
Hjælpemidler			

Inkontinens: Opsporing og medvirken til pleje +
Inkontinens: Pleje, behandling og vejledning

Inspirationsmateriale til undervisning

Tema 5 (fælles) Hvordan opstår inkontinens?

- Hvordan tror du/I at inkontinens kan opstå?
- Find 5 forskellige medicinpræparater der kan medføre inkontinens (**42932**)

Tema 6 (fælles) At tale om inkontinens

Opgave 1

Opgaven kan bruges på begge uddannelser men til 42932 kan der sættes flere spørgsmål på.

Hans Peter Hansen er 70 år gammel. Hr. Hansen er fraskilt, og bor i en ældrebo-lig, hvor han boet de sidste 5 år.

Hr. Hansen har en akademisk baggrund og været ansat på et Forskningsinstitut i 30 år.

Hr. Hansen har gennem mange år haft et alkoholproblem, og som han siger ” jeg sover bedst efter 1 flaske vin til aften”.

Hr. Hansen er 178cm høj og vejer 101kg. Er lidt plaget af slidgigt. Til daglig kommer han i Lokalcentret, hvor han ynder at deltage i udflugter og er medlem af ”udflugtsgruppen”

Du får en henvendelse fra personalet i aktivitetsdelen der lyder som følger:
” Der må gøres noget for Hr. Hansen. Hans bukser er ofte våde foran, og de andre borgere i udflugtsgruppen vil ikke længere have ham med, da bussens sæder bli-ver våde. Det må også være pinligt for Hr. Hansen at komme og være våd”

Du vælger at tage en samtale med Hr. Hansen.

Du skal nu vælge mellem 3 svarmuligheder og udarbejde en plan over, hvordan du vil vejlede Hr. Hansen videre i forløbet ud fra de svar han giver dig:

Svar 1 fra Hr. Hansen: ” Det er bare et enkelt uheld. Jeg havde ikke nået at kom-me på toilettet inden vi skulle af sted”

Svar 2 fra Hr. Hansen: ” Ja, jeg er rigtig ked af det, men der er nok ikke noget at gøre ved det, så det må jeg leve med”

Svar 3 fra Hr. Hansen: ” Det var bare vandhanen der sprøjtede ud til alle sider. Sådan noget risikerer jeg jo, da jeg altid vasker hænder efter toiletbesøg”

Inkontinens: Opsporing og medvirken til pleje +
 Inkontinens: Pleje, behandling og vejledning

Inspirationsmateriale til undervisning

Tema 7 (Fælles) Forebyggelse

Opgave 1

- Hvordan arbejder man forebyggende og sundhedsfremmende i dag på jeres arbejdssteder?

Opgave 2

- Hvordan kan man forbedre det forebyggende arbejde?

Opgave 3

- Hvad mener I man i fremtiden bør gøre for at få færre borgere med kontinensproblemer?

Tema 8 (42932) Udredning

Opgave 1

Hvem skal udrede for inkontinens og hvordan bør det foregå?

Lav en detaljeret plan for hvordan I mener det skal foregå og hvem der skal involveres

Opgave 2

Jeres opgave er, uden hjælp fra bøger eller notater at sætte kryds, der hvor I mener at symptomet hører til.

Symptomer	Stress inkontinens	Urge inkontinens	Overløbs inkontinens
Ufrivillig vandladning ved fysisk aktivitet, hoste, nys eller latter			
Lille lækage			
Ingen vandladning om natten			

Inkontinens: Opsporing og medvirken til pleje +
 Inkontinens: Pleje, behandling og vejledning

Inspirationsmateriale til undervisning

Ufrivillig vandladning i forbindelse med stærk vandladningstrang			
Ofte stor lækage pr. gang			
Svært ved at nå toilettet i tide			
Evt. lækage om natten			
Hyppig vandladning - også om natten			
Hyppige vandladninger i små portioner			
Vandladning om natten			
Stor residualurin			

- Hvem skal udredes?
- Hvilke sygdomme kan være årsag til at patienten får inkontinens

Tema 9 (Fælles, men med forskellig indgangsvinkel på hvert af de to uddannelser) Behandling og pleje

Inkontinens: Opsporing og medvirken til pleje +
Inkontinens: Pleje, behandling og vejledning

Inspirationsmateriale til undervisning

Opgave 1 (42932)

En borger er kendt berettiget til inkontinenshjælpemidler. En blebevilling.
Hvordan vil du finde frem til den korrekte ble til vedkommende??

Tema 10 (42932) Lovgivning

Opgave 1:

Find ud af hvordan lovgivningen er på dette område og hvem på din egen arbejdsplads der har med dette at gøre

Opgave 2

Fru Pedersen er 75 år, meget frisk og rørig. Har altid været udadvendt og været meget ivrig deltager af lokalcenters mange aktivitetstilbud.
Gennem de sidste 2 måneder er hendes deltagelse aftaget og de sidste 14 dage har hun slet ikke været der.

Du opsøger Fru Pedersen i hendes hjem.

Her fortæller Fru Pedersen, at hun har fravalgt lokalcentret, da hun har problemer med ufrivillig vandladning og ofte skal på toilettet, men når det desværre ikke altid. Hun oplever det pinligt og flovt at tisse i bukserne, det kan lugtes og hvad tænker de andre.

Jeres opgave:

- 01) Hvordan vil du/I støtte fru Pedersen i at deltage i de aktiviteter som hun er så glad for.
- 02) Fru Pedersen er glad for at få tilbudt hjælp: Hvordan vil du/I tilrettelægge det videre forløb?
- 03) Hvilke samarbejdspartnere vil du inddrage og hvordan?
- 04) Hvad har Fru Pedersen lovgivningsmæssigt krav på i din ansættelseskommune

Tema 11 De mest almindelige hjælpemidler (42931)

Almindelige og specielle hjælpemidler (42932)

- Hvad skal vurderes for at vælge det korrekte inkontinens hjælpemiddel? Lave en liste.
- Find ud af hvilke inkontinenshjælpemidler der bruges mest på jeres ansættelses steder.

Inkontinens: Opsporing og medvirken til pleje +
Inkontinens: Pleje, behandling og vejledning

Inspirationsmateriale til undervisning

- Hvilke specielle hjælpemidler bruges på jeres ansættelsessteder.
- Hvad er fordele og ulemperne ved kateterbrug

4. Litteraturliste mv.

<http://www.kontinens.dk/> dette er inkontinensforeningens hjemmeside: her ligger den pt. nyeste rapport omkring inkontinens problematikken. Den er lavet af "Kompass kommunikation" Rapporten indeholder svarende fra en lang række af spørgsmål omkring inkontinens og dens følger. Samt en masse godt og nyt materiale som man kan tage sit afsæt i.

Sander P, Andersen JT, Mouritzen AL, Fischer-Rasmussen W, Olsen PR. Den åbne tværfaglige inkontinensklínik på Hvidovre Hospital. Ugeskrift for Læger 1996; 158: 5762-67.

http://www.laeger.dk/LF/UFL/uf199_00/smud/uf12007/v_p/ind_vp.htm

www.sundhed.dk/: På forsiden er et søgefelt, heri skrives: Inkontinens. Så vil du have en lang række af muligheder.

<http://www.kontinens.dk/>

Hvis du går ind under: "produktinformation" finder du telefonnumre på forskellige firmaer der forhandler inkontinensprodukter. Via disse firmaer kan du indhente forskellige hjælpemidler som du kan vise i undervisningen.

<http://www.dr.dk/DR1/laegen/> Lægens Bord stoppede med at sende på DR1 i 2006 og websitet opdateres ikke længere. Du kan stadig finde oplysninger om de sendte programmer her på sitet.

I "søg på dr.dk" skriver du inkontinens.

<http://www.netdoktor.dk/> I søgeboksen skrives "Inkontinens".

<http://helse.dk/> I søgeboksen skrives "Inkontinens".

<http://www.coloplast.dk/Pages/home.aspx> herfra søger du på "kontinens"

<http://www.abena.dk/> herfra søger du under "sundhed og pleje" og derefter under "Inkontinens"